

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

KELAM DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

(12. SINIF)

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2026

İÇİNDEKİLER

1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI	4
1.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI	4
1.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VİZYONU	4
1.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL AMAÇLARI	4
2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI	5
2.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	5
2.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	6
2.3. ÜNİTELER, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU	11
2.4. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI	11
2.5. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	12
3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NA AİT ÜNİTELER	14

1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

1.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI

Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında geliştirilmiştir. Bu modelde yer alan beceri, eğilim ve değerler; soyut fikir ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken gerçekleştirilen zihinsel faaliyetlerle birlikte bireyin kendisi ve çevresiyle olumlu ilişkiler kurabilmesi, duygularını yönetebilmesi ve sağlıklı bir benlik geliştirebilmesi için gerekli olan yeterlilikleri ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, ülkemizin eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapmayı hedefleyen bir dönüşüm programıdır. Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının da bu dönüşüme uyum sağlaması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının temel yaklaşımı bu modelin temel ilkelerine uygun olarak şekillenmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne göre geliştirilen Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları öğrencilerin

- Bütüncül öğrenme yaklaşımı içerisinde dinî bilgileri öğrenmenin yanında mesleki beceriler, sosyal sorumluluk bilinci, millî ve kültürel değerlere bağlılık ile çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanmalarını,
- İslam'ın adalet, saygı, sorumluluk, merhamet gibi temel değerlerini esas alarak bu değerlere bağlı ve topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerini,
- Mesleki hayata ve yükseköğretime en iyi şekilde hazırlanmalarını sağlayacak bilgi ve becerileri kazanmalarını,
- İlmî düşüncüyü benimsemelerini, araştırma yapma becerilerini geliştirmelerini ve bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini;
- Günümüz teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilen, sistem okuryazarlığı düşüncesini benimsemiş bireyler olarak yetişmelerini,
- Millî birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirerek vatan sevgisi ve millet bilincini haiz, manevi değerlere bağlı bireyler olarak yetişmelerini hedefler.

Yukarıda belirtilen hususların somut olarak ortaya çıkması için öğretim programlarında

- Kur'an-ı Kerim, hadis, fıkıh, tefsir, kelam, akaid gibi temel İslam bilimlerine ait bilgilerin araştırılması,
- Dinler tarihi, İslam kültür ve medeniyeti gibi sosyal bilimler alanına giren konuların İslam dünyası ve Türkiye bağlamında irdelenmesi,
- Arapçanın hem dinî metinleri anlama hem de iletişim kurma aracı olarak kullanılabilmesi,
- Öğrencilere mesleki alanda gerekli olan bilgi ve becerilerin yanı sıra problem çözme, iletişim, ekip çalışması gibi yetkinliklerin kazandırılmasına hizmet edecek yaklaşımlara ağırlık verilmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları, öğrencilerin hem dinî bilgi ve değerlere hem de çağın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip, topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir. Bu sayede öğrenciler, mesleki hayatlarının yanı sıra yükseköğretimde de başarılı olabileceklerdir.

1.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VİZYONU

Mesleki din eğitiminin vizyonu; Anadolu imam hatip lisesi mezunlarının yükseköğretim süreçlerine katılmaya hazır, dinî hizmetleri ifa edebilecek yeterliliğe sahip, "yetkin ve erdemli insan" olma yolunda gelişimlerini sürdüren öğrenciler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

1.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL AMAÇLARI

Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının amacı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve 32. maddesinde belirtilen imam hatip liselerinin tanımı ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne uygun olarak

- İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak esaslarını içselleştiren,
- İslam'ın temel kaynaklarını tanıyan,

- Dini doğru anlama ve dinî meselelere çözüm üretmede bu kaynaklara başvurabilen,
- İslam'a mensup olmanın huzur ve mutluluğunu hisseden,
- Hz. Muhammed'i (sav) örnek alan,
- İbadetlerle ilgili uygulama becerisine ve alışkanlığına sahip,
- Dünya ahiret dengesini kurabilen,
- Ahlaki olgunluğa erişmiş,
- İnceleyen, araştıran, analitik düşünen ve edindiği bilgiler ışığında akli ve naklî delilleri kullanarak problemlere çözüm üretebilen,
- Sosyal hayatta gerekli olan İslami hükümleri bilen,
- Din hizmetlerini uygulama becerisi kazanan,
- Toplumu din konusunda aydınlatan, toplumun dinî bilgilerle ilgili ihtiyaçlarına cevap verebilen bireyler yetiştirmektir.

2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI

2.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

Kelam ilmi, İslam'ın inanç esaslarını akıl ve nakil ekseninde temellendirerek sistematik bir çerçevede açıklayan ve savunan bir ilim dalıdır. Kelam; insanın varoluşsal hakikatleri anlama çabasında akıl yürütme, delillendirme ve sorgulama süreçlerini disipline eden yönüyle öne çıkmaktadır. Değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlar kelamın konularının zamanla güncellenmesini gerekli kılmıştır. Düşünsel zenginliği benimseyen kelam, geçmişin mirasını koruyarak değişen zamanın sorunlarına çözüm üretmeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda kelam âlimleri, inançla ilgili her dönemin ihtiyaçlarına ve sorunlarına cevap verebilmeyi amaçlamıştır. Bu çerçevede *Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı*'nda kelam ilmi, salt dinî bir disiplin olmanın ötesinde toplumun sosyal, kültürel ve entelektüel gelişimine yön veren bir disiplin olarak ele alınmaktadır.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı, öğrencilerin kelam ilmini tanımaları ve inanç esaslarını akli ve naklî delillerle temellendirmelerini hedeflemektedir. Bu bağlamda öğrencilerin dinî delillerden yararlanabilmesi, dinî görüş ve argümanları irdeleyebilmesi amaçlanmaktadır. Öğretim programı, öğrencilerin bireysel, sosyal ve kültürel gelişimlerini çok yönlü desteklemek amacıyla bilgi, kültür, dijital ve görsel okuryazarlık becerileri ile zenginleştirilmiş; farklı öğrenme ortamları ve öğretim yöntemleriyle çeşitlendirilmiştir. Öğretim programı, "Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi" doğrultusundaki değerleri bireyin içselleştirerek davranışlarına yansıtmasını, ahlaki tutarlılık sergilemesini ve amelin ahlakla bütünleşmesini hedeflemektedir. Çatı değerler doğrultusunda insanın, kendisi dâhil, tüm varlıkların varoluşsal değerini kavrayarak hayatı anlamlı bir bütünlük içerisinde değerlendirmesini amaçlamaktadır.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı'nın hazırlık ve geliştirme süreçlerinde ihtiyaç analizi ve literatür taraması yapılmış, bu alanda hazırlanmış akademik yayınlar incelenmiş, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan "Öğretim Programlarını Değerlendirme Raporu", "21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu", "Öğretmenlerin Ders Kitabı Kullanımı ile İlgili Araştırma Raporu", "Ders Kitaplarında Okunabilirlik" ve "Ders Kitaplarını Değerlendirme Raporu (Öğretmen Görüşleri)" adlı yayınlar analiz edilmiştir. Programın hazırlanma sürecinde akademisyenlerin ve sahada görev yapan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuş, öğrencilerin inanca dair güncel soruları analiz edilerek içerik yapılandırılmıştır.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı'nda yer alan beceriler; din eğitimi ve öğretimi alanına özgü beceriler, kavramsal beceriler, diğer disiplinlere ait bazı beceri setleri, sosyal ve duygusal öğrenme, okuryazarlık becerileri ile eğilim ve değerleri kapsayan bütüncül bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Aynı zamanda program; temel eğitim düzeyindeki din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ile din, ahlak ve değerler alanına ait seçmeli derslerin konularını dikkate alan, dikey bağlantılı, tekrardan uzak, sade ve öğrencinin derinleşebileceği bir yaklaşıma sahiptir. Bu nedenle program, öğrencilerin bütünsel gelişiminin desteklenmesini ve gerçek hayatla güçlü bağlar kurulmasını esas alır.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı, teorik bilgilerin yanı sıra kelam ilmine özgü yöntemlerle geliştirilebilen bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin İslam'ı daha iyi anlamalarına, dinî meselelerde akıl ve vahiy dengesini kurmalarına ve edindikleri bilgileri yaşamlarına aktarmalarına olanak sağlar. Ayrıca öğretim programı güncel eğitim yöntemlerini kelam yöntemleriyle birleştirerek derslerin daha etkili ve anlamlı hâle gelmesini böylece öğrencilerin öğrenme çıktılarına ulaşmalarını ve inançla ilgili gündeme gelen sorunlara çözüm sunmalarını amaçlamaktadır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan *Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı* ile öğrencilerin

1. Kelam ilminin mahiyeti hakkında bilgi toplamaları,
2. Kelam ilminin bilgi kaynakları ve yöntemlerini müşahade etmeleri,
3. Kelam ilminin tarihsel gelişimini çözümlemeleri,
4. Din ve dinî yorumlar arasındaki ilişkiyi özetlemeleri,
5. İtikadi ve siyasi mezheplerin özelliklerini mukayese yapabilmeleri,
6. Allah'a(cc) ve kadere imanın temellendirilmesini yapılandırması,
7. Peygamberlere ve kutsal kitaplara imanın temellendirilmesinde akli ve naklî delilleri kullanmaları,
8. Meleklerle ve ahirete imanın temellendirilmesini idrak etmeleri,
9. Güncel kelam konularındaki görüşleri irdelemeleri,
10. Allah-insan-âlem ilişkisine dair yaklaşımlar hakkında eleştirel düşünceleri amaçlanmaktadır.

2.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

1. *Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı*'nda eğitim ve öğretim süreçleri; Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile hedeflenen öğrenci profiline uygun, millî ve manevi değerlerimizi tanıyan, geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak geleceğe yön veren yetkin ve erdemli öğrencilerin yetiştirilmesine hizmet edecek şekilde planlanır ve yürütülür. Bu kapsamda sevgi, saygı, kardeşlik ve dostluk bağlarını güçlendiren; vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi millî birlik ve beraberliği pekiştiren değerlerin öğrencilerin zihninde güçlü bir şekilde yer etmesine özen gösterilir.
2. Öğretim programında "İçerik Çerçevesi" bölümünde konu başlıklarına yer verilmiştir. Konu alt başlıkları, "öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri" ve "öğrenme-öğretme yaşantıları" esas alınarak yazarlar tarafından oluşturulabilir.
3. Öğretim programı, beceri temelli olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede kitap yazımında ve öğrenme-öğretme yaşantılarında programda yer verilen becerilerin ve süreç bileşenlerinin, değerlerin, eğilimlerin ve anahtar kavramların bütüncül bir şekilde kazandırılmasına özen gösterilir.
4. Öğrenme-öğretme uygulamalarında bazı bölümlerde "İstenir/İstenebilir" şeklinde iki farklı ifade biçimi mevcuttur. Öğretmenler için içerik çerçevesine ve öğrenme çıktılarına işaret eden bölümlerde tercih söz konusu değilken öğretim yöntemleri veya ölçme ve değerlendirme süreçlerinde konunun ve sınıfın şartları göz önünde bulundurularak tercihte bulunulabilir.
5. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilir. Öğrencilere, bilgi ve becerilerin ölçülmesi ile değerlendirilmesinde ilgi çekici, günlük hayatla ilgili çevrede karşılaşılabilecek problemlerle ilgili görevler verilerek öğrencileri motive edici geri bildirimler sağlanır. Süreç içinde öğrencilerin seviyelerine uygun dijital içerik ve teknolojilerden yararlanılır.
6. Kelam dersine yönelik ölçme ve değerlendirme faaliyetleri, uygulama esaslı ve süreç odaklı yürütülür. Ölçme ve değerlendirmede öğrencilerin bireysel farklılıkları, hazır bulunuşluk düzeyleri ve dersteki gelişim süreçleri dikkate alınır. Öğrenme çıktılarını değerlendirmek için kullanılacak ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanır. Her ünite için en az bir performans görevi verilir.

7. Beceri temelli öğretim sürecinde tanılayıcı, biçimlendirici ve düzey belirleyici ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yapılmasına dikkat edilir. Öğretim programları kapsamında sadece sonuca odaklanan bir yaklaşımdan ziyade öğrencilerin süreç içindeki öğrenme düzeylerini takip etmek için geliştirici (biçimlendirici) ölçme ve değerlendirme uygulamaları kullanılır.
8. Zenginleştirme ve destekleme uygulamaları, ihtiyaç hâlinde sınıftaki farklı öğrencilerin gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde planlanır. Zenginleştirme ve/veya destekleme bölümündeki içeriklere ders kitaplarında yer verilmez, bu bölüm ihtiyaç duyulması hâlinde e-içerik olarak verilebilir.
9. Türkçemizin doğru ve etkili kullanılmasına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilir.
10. Programda her ünite için öngörülen süre ve ünitelerin işleniş sırası belirtilmiştir. Ancak zümre öğretmenleri tarafından öğrenci seviyesi ve çevre şartlarına uygun şekilde farklı planlamalar yapılabilir.
11. Öğretim programında ve ders kitabındaki alana özgü kelime, kavram ve tamlamalar, Talim ve Terbiye Kurulu Mütalaası ile uygulamaya konan "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kavramları Yazım Kılavuzu" esas alınarak yazılır. İlgili kılavuz ve ekinde bulunmayan alana özgü kelime, kavram ve tamlamaların yazımında ise kılavuzda belirtilen ilke ve esaslara uyulur.
12. Öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerilerin desteklenmesi amacıyla sınıf içi uygulamaların yanı sıra çevre şartları elverdiği ölçüde musiki dinletileri ile dinî, tarihî ve kültürel mekânlara yönelik yerinde gözlem etkinliklerine yer verilir.
13. Öğrenme-öğretme yaşantılarında çevre faktörlerine, eğitim ortamına, öğrencilerin gelişim düzeylerine, genel kültür ve dinî bilgi seviyelerine göre onları aktif kılan yöntem, teknik ve stratejiler kullanılır.
14. Okuryazarlık becerisinin kazandırılmasında öğrencilerin farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeyleri dikkate alınır.
15. Farklılaştırma bölümlerinde yer alan etkinlikler ders kitaplarında yer almayacak, öğretmenler tarafından planlanacaktır.
16. İçerik çerçevesinde yer alan ayet ve surelerin anlamları verilirken Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan meal ve tefsirlerden, Diyanet İşleri Başkanlığına ait görsel, işitsel ve dijital materyallerden yararlanılabilir.

Programlar Arası Bileşenler

- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı*nda yer alan "sosyal-duygusal öğrenme becerileri", "değerler" ve "okuryazarlık becerileri" bütünsel bir şekilde kullanılmış; öğrenme-öğretme uygulamalarında bu unsurların öğretmenler tarafından nasıl kullanılacağına dair örnekler yer verilmiştir.
- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı*nın yapılandırılmasında bütüncül eğitim yaklaşımı önemli bir rol oynamıştır. Program, temel bileşenleri aracılığıyla öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal becerilerinin en üst düzeyde gelişimine vurgu yapmış; öğrencilerin tüm varlık unsurlarıyla maddi ve manevi açıdan yetiştirilmesini hedeflemiştir. Bu sebeple programda öğrencilerin bilgi, beceri ve değer kazanmaları ile öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri teşvik edilmiştir.

İçerik Çerçevesi

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı'nın içerik çerçevesi bölümünde ünite kapsamında öğretilecek konuların ana başlıklarına yer verilmiştir. Programda içerik; öğrenme çıktılarından bağımsız birer bilgi yığını olarak değil öğrenmeyi gerçekleştirmek, öğrencilerin konuya ilişkin bilgi, beceri ve değer kazanmasını sağlamak için sistemli bir şekilde kullanılması gereken araçlar ve süreçte yararlanılacak konular olarak ele alınmaktadır. Ayrıca öğretim programının içeriğinde ele alınan konu başlıkları için öğrenme-öğretme uygulamaları da önerilmiştir.
- Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı'nın içerik çerçevesi oluşturulurken konu alanındaki geleneksel yaklaşımlar; öğrencilerin ihtiyaçları ve yeni gelişmeler temel alınarak, konularda öğrencilerin gelişimsel özelliklerine dikkat edilerek uygun yaşa/kademelere göre ele alınmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması amacıyla Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının içeriği oluşturulurken hem önceki kademelerdeki ders içerikleri hem de ortaöğretim kademesindeki diğer derslerin içerikleri göz önünde bulundurulmuştur.

Öğrenme Kanıtları

- Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme uygulamaları bölümünde ölçme amacına ve öğrenme çıktısına yönelik öğrenme kanıtları bulunmaktadır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğinin anlaşılması için önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğrenme-öğretme sürecinde öğrenci gelişiminin takip edilmesi ve uygulanan öğretim yöntemlerinin etkililiğinin belirlenmesine rehberlik edecek şekilde tasarlanmıştır. Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda bütün öğrenciler için aynı derecede geçerli bir ölçme ve değerlendirme aracından söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle öğrenci performansının belirlenmesi için çeşitli ölçme araç ve yöntemlerinden elde edilen birden fazla kanıtı ihtiyaç duyulmaktadır.
- Programda ölçme ve değerlendirme ilkeleri kapsamında beceri odaklı bir yaklaşımla öğrencilerin sürekli ve çeşitli şekillerde izlenmesini sağlayan ve beceri odaklı süreç değerlendirme uygulamaları dikkate alınmıştır. Öğretim programının tüm ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrenme kanıtları sürece dâhil edilmiştir.
- Programda öğrencilerin performanslarının dikkate alınıp değerlendirilebileceği, öğrenciyi öğrenmeye motive edecek öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarıyla uyumlu, zamana ve öğrenciye göre esneklik gösterebilen ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmıştır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları yapılandırılırken bu uygulamaların programın tüm bileşenleriyle uyumlu olmasına dikkat edilmiştir.
- Programda verilen her öğrenme çıktısıyla ilgili en az bir öğrenme kanıtı sunulmaya çalışılmıştır. Değerler, eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme ve okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamalarının bir parçası olduğu ve içeriğe dâhil edildiği için öğrenme kanıtları bölümünde bunlara ilişkin doğrudan ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerine yer verilmemiştir.
- Programda verilen ölçme ve değerlendirme araçları ile yöntemleri örnek niteliğindedir. Öğretmenler ölçme amacına ve öğrenme çıktısına uygun olmak koşuluyla farklı ölçme ve değerlendirme araçları kullanabilirler.
- Programda ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin çeşitliliğine önem verilmiş, bunlara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Öte yandan öğretmenlerin; öğrenme çıktıları, içerik ve öğrenme-öğretme uygulamaları doğrultusunda kendi yaklaşımlarını belirlemelerine imkân sağlanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenler; açık uçlu sorular, gerekçeli doğru yanlış soruları, tanılayıcı dallanmış ağaç, dereceli puanlama anahtarları (rubrik) ve yapılandırılmış grid gibi tamamlayıcı ölçme araçlarından yararlanabilirler. Ayrıca çıkış kartı, karşılaştırma tabloları gibi araçlar ile performans görevi, proje ve yazılı-sözlü sınavlar kullanılabilir; öz, akran ve grup değerlendirme formları aracılığıyla öğrencilerin de değerlendirme sürecine etkin katılımı sağlanabilir.
- Programda verilen sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, değerler ve eğilimler doğrudan ölçülemeyeceğinden bu becerilerin öğrencilerin davranış, tutum ve öğrenme süreçlerine yansımaları izlenip kontrol listeleriyle değerlendirilebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı'nın öğrenme-öğretme uygulamaları bölümünde öğrencilerin akademik, mesleki, sosyal ve duygusal becerilerinin en üst düzeyde gelişiminin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda öğrenme çıktılarının yıl boyunca gerçekleştirilmesiyle ilgili farklı öğrenme ortamları, öğretim yaklaşımları ve materyallerinin kullanımına yönelik örnek uygulamalara yer verilmiştir. Öğrenci merkezli etkinlikler aracılığıyla öğrencilerden ders kapsamında edindiği bilgi, beceri ve değerleri çoklu bakış açısıyla ele almaları beklenmektedir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin hem bağımsız öğrenmelerine hem de iş birliği içinde çalışmalarına imkân tanıyan öğretim stratejileri kullanılmalıdır. Bu stratejiler kapsamında anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme, drama, bireysel çalışma, grup çalışması, beyin fırtınası, gösteri, soru cevap, benzetim, eğitsel oyunlar, altı şapkalı düşünme, sözlü tarih, yerel tarih, müze gezisi, proje vb. öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalıdır. Bu bağlamda öğretim programının öğrenme-öğretme yaşantıları bölümünde öğretmenlere örnek olması amacıyla çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerine de yer verilmiştir.

- Öğrenme ortamları ve öğretim yaklaşımlarıyla birlikte görsel, işitsel, görsel-işitsel ve teknoloji destekli vasıtalarla öğrencilerin ilgili becerileri kazanmaları sağlanmalıdır. Öte yandan öğrenme çıktılarıyla ilgili güncel konular, farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme ve araştırma becerileri ile ilişkilendirilerek sınıfa taşınmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamaları, öğrencilerin çevreleriyle daha fazla etkileşime girerek zengin öğrenme yaşantıları edinmelerine imkân sağlayacak şekilde kurgulanmıştır. Bu süreçte okul içi öğrenme ortamlarının (sınıflar, okul kütüphaneleri, laboratuvarlar, beceri ve tasarım atölyeleri, okul bahçeleri vb.) yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarından da (dinî ve tarihî mekânlar, camiler, kütüphaneler, müzeler, millî parklar, kültür merkezleri, bilim ve sanat merkezleri, araştırma enstitüleri, resmî ve özel kurum ya da kuruluşlar, sergiler vb.) olabildiğince yararlanılmalıdır. Uygun okul içi veya okul dışı öğrenme ortamlarının oluşturulmasında öğrenme çıktısının kapsamı, öğrenci özellikleri, okul imkânları ve ekonomiklik gibi belirleyici unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Dijital öğrenme ortamları ve uygulamaları (MEB tarafından geliştirilen dijital platformlar EBA vb., Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından geliştirilen dijital platformlar, akıllı telefon ve tablet uygulamaları, çevrim içi paylaşım platformları) ile ulusal ve uluslararası projeler imkânlar çerçevesinde öğrenme-öğretme süreçlerine dâhil edilmelidir. Bununla birlikte millî ve dinî günler, bayramlar, önemli olaylar ile belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin millî ve manevi bilinçleri geliştirilmelidir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında beceri öğretimine önem verilmiştir. Öğrenme çıktıları doğrultusunda kavramsal beceriler, okuryazarlık ve sosyal-duygusal öğrenme becerileriyle birlikte ele alınan alan becerileri; içeriğin öğrenciler tarafından öğrenilmesi sürecinde kullanılacak öğretim kuramı, modeli, stratejisi, yöntemi, tekniği ve materyallerinin yanı sıra ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin belirlenmesinde önemli rol oynar. Örneğin sentezleme becerisinde kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçları ile bilgi toplama becerisinde kullanılacak araçlar farklılık gösterecektir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında kavram öğretimine yönelik etkinlikler önemsenmiştir. Programda soyut içeriği somutlaştırmak, olası kavram yanılgısı ve kargaşasının önüne geçmek, üst düzey akademik başarı sağlamak, doğru anlama ve öğrenmeye yardımcı olmak gibi nedenlerle kavram öğretim materyallerinin kullanılması istenmektedir. Bu sebeple öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrenme çıktılarına ve öğrenci özelliklerine uygun olarak balık kılçığı, olaylar zinciri haritası ve kavram analizi şeması gibi materyallere yer verilmesi önerilmiştir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında değerler öğretimine yönelik önerilerde de bulunulmuştur. Öğrenme-öğretme sürecinde değerlerin öğrencilere kazandırılması, uygun yer ve zamanda bu değerlerin edinilmesini sağlayacak yaşantıların oluşturulması ve öğrencilerin bu yaşantılara aktif olarak katılmasıyla gerçekleştirilmelidir. Öğretmenler, öğrenme çıktılarıyla ilişkili olarak sunulan değerler dışında okul çevresindeki toplumsal ve kültürel özellikler ile öğrenci özellikleri gibi değişkenleri göz önünde bulundurarak öğretim programı kapsamında sunulan değerlerin kazandırılmasına öncülük etmelidir. Programdaki değerlere uygun öğrenme-öğretme uygulamaları oluşturmanın yanında öğrencilerde değerlerin içselleştirilmesine de dikkat edilmeli, değerler eğitiminde farklı yaklaşımlardan yararlanılmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğretmenler; gerektiğinde öğrencilere kaynaklık eden bir “uzman”, öğrencilerin kendi öğrenmelerini izlemeye ve yönlendirmeye yardımcı bir “rehber” olmalı ve uygun öğrenme ortamlarını sağlamada etkin görev üstlenmelidir. Öğretmenler, öğrenme çıktısına uygun köprü kurmalı; öğretim kuram, model, strateji, yöntem ve tekniğini belirlerken hem öğrencilerin bütüncül gelişimlerini hem de öğrenmelerin kalıcı ve etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla öğrenme-öğretme süreçlerini zenginleştirmelidir. Öğretmenler bu doğrultuda öğrenme çıktıları ve öğrenci özelliklerini dikkate alarak; harita, resim, fotoğraf, müzik, minyatür, gravür, hat, edebiyat, mimari, tiyatro, sinema gibi unsurlar ile geleneksel ve/veya modern sanat ürünlerini kullanmalıdır. Ayrıca öğrenme çıktılarına uygun olarak anı, biyografi, efsane, fıkra, gezi yazısı, hikâye, makale, marş, mektup, tarihî roman, siyasetname, söylev, şarkı, türkü, şiir, deyiş ve tiyatro gibi edebî türlerden faydalanmalıdır.
- Geleneksel ve çağdaş öğretim strateji, yöntem ve tekniklerinin yanı sıra altı şapkalı düşünme, düşün-eşleş-paylaş, eğitsel oyun, görüş geliştirme ve istasyon gibi alternatif öğretim tekniklerinden de yararlanılabilir.

- Program uygulanırken Türk dilinin doğru, etkili ve güzel kullanımı çerçevesinde ders içeriğine uygun kitap listeleri belirlenerek bu kitapların okunması konusunda öğrenciler özendirilebilir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarının gerçekleştirilmesinde temel dinî kaynakların kullanılması önemlidir. Bu bağlamda öğrenme-öğretme uygulamalarında içerik çerçevesinin daha iyi aktarımına imkân veren ayet meallerine ve hadislerle yer verilmelidir. Ayet, ayet mealleri ve hadis metinleri seçiminde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan kaynaklar esas alınmalı, bunun yanı sıra literatürde kabul gören eserlere başvurulmalıdır. Ancak bu kaynaklar kullanılırken telif hakları ve etik kuralları göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle dijital kaynakların kullanımı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara uyulmalıdır.

Farklılaştırma

- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı*’nda farklılaştırma bölümü, her öğrencinin kendine özgü yetenek, ilgi ve öğrenme stillerini tanıyarak kapsayıcı bir eğitim ortamı oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Farklılaştırma bölümlerindeki etkinlikler ders kitaplarında yer almayacak, öğrencilerin bireysel farklılıkları ile esnek gruplandırma, sürekli değerlendirme ve uyarlama yaklaşımları göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanacaktır.
- Program, okul içi ve okul dışı uygulamalarda öğrencilerin zihinsel, sosyal, duygusal, ahlaki ve fiziksel gelişimleri ile bireysel farklılıkları dikkate alınarak yapılandırılmıştır. Bu nedenle program uygulanırken akranlarına göre farklı özellikleri olan öğrenciler için gereken esneklik gösterilmeli; öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler hazırlanmalı ve planlamalar yapılmalıdır.
- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam Dersi (12. Sınıf) Öğretim Programı*’nın “Farklılaştırma” bölümü “Zenginleştirme” ve “Destekleme” alt bölümlerinden oluşmaktadır. Zenginleştirme, akranlarına göre daha ileri düzeyde olan öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarabilmek için öğretmene yönelik önerilerin bulunduğu kısımdır. Destekleme ise öğrenme-öğretme uygulamalarında zorluk yaşayan öğrencilere gerekli ek zaman ve desteğin verilebilmesi için öğretmene önerilerin sunulduğu bölümdür. Programda zenginleştirme, akranlarına göre daha ileri düzeyde olan öğrenciler için tasarlanmıştır. Öğrenmeyi zenginleştirmede kullanılan uygulama ve ortamlar; öğrencilerin dikkatini çekme, öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını sağlama ve birden fazla duyuya hitap etme amacıyla tasarlanmıştır. Desteklemede ise mevcut öğrenme-öğretme uygulamalarına göre sadeleştirilmiş bir içerik belirlenmiş, konulara yönelik ek kaynaklara ve açıklamalara yer verilmiş, öğrencilerin bireysel olarak yapabilecekleri basit düzeyde etkinliklerin yanında öğretmeni ve akranlarıyla birlikte gerçekleştirebilecekleri orta düzeyde etkinlikler tasarlanmıştır.

2.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

ÜNİTE	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Kelam İlmine Giriş	3	16	22
2. Dinin Anlaşılmasında Farklı Yorumlar	2	18	25
3. İnanç Esaslarının Temellendirilmesi	3	18	25
4. Kelam İlminin Güncel Meseleleri	2	16	22
Okul Temelli Planlama*	-	4	6
Toplam	10	72	100

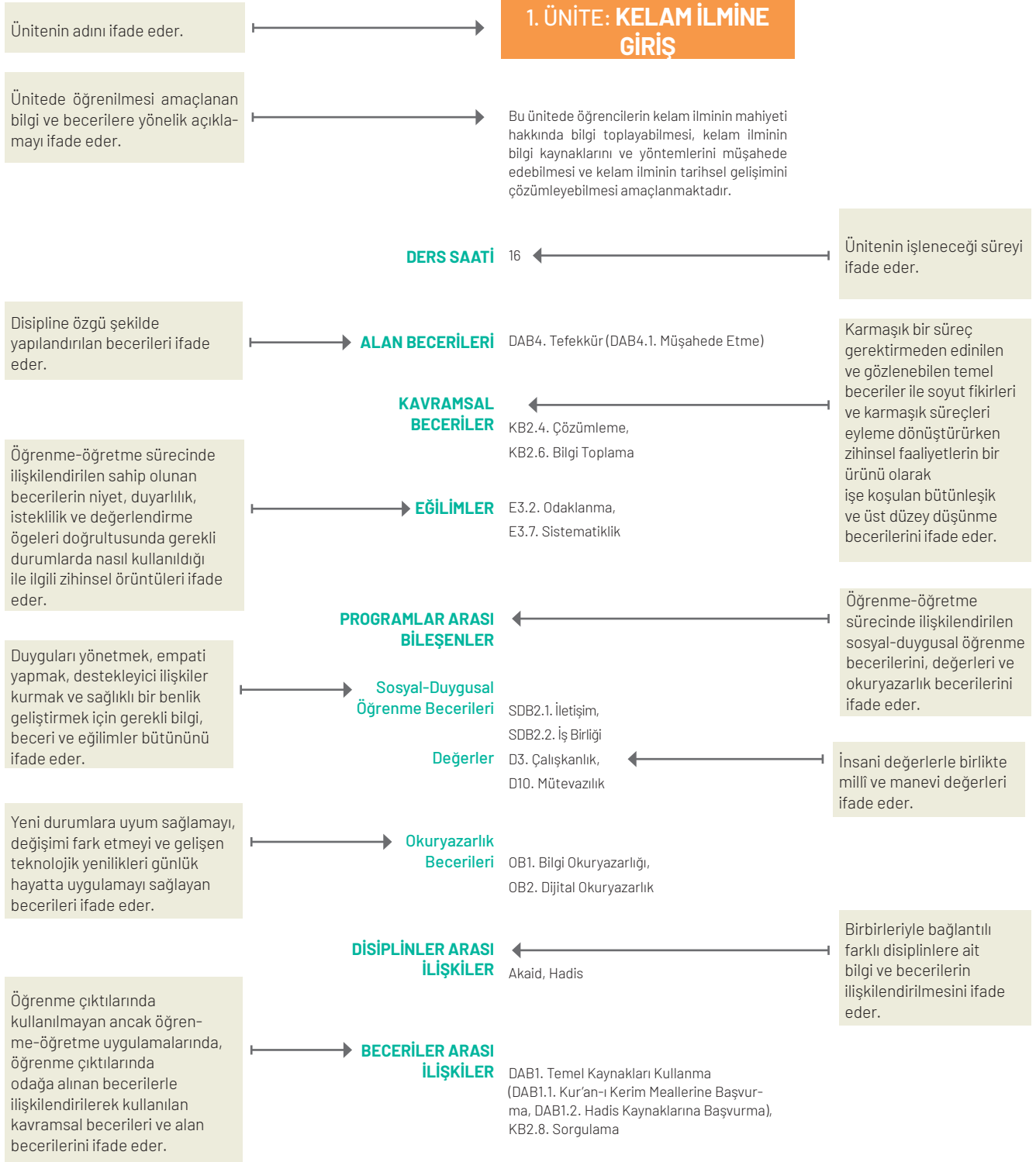
* Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, münazara çalışmaları, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb. faaliyetler için ayrılan süredir. Söz konusu faaliyetler için ayrılan süre eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

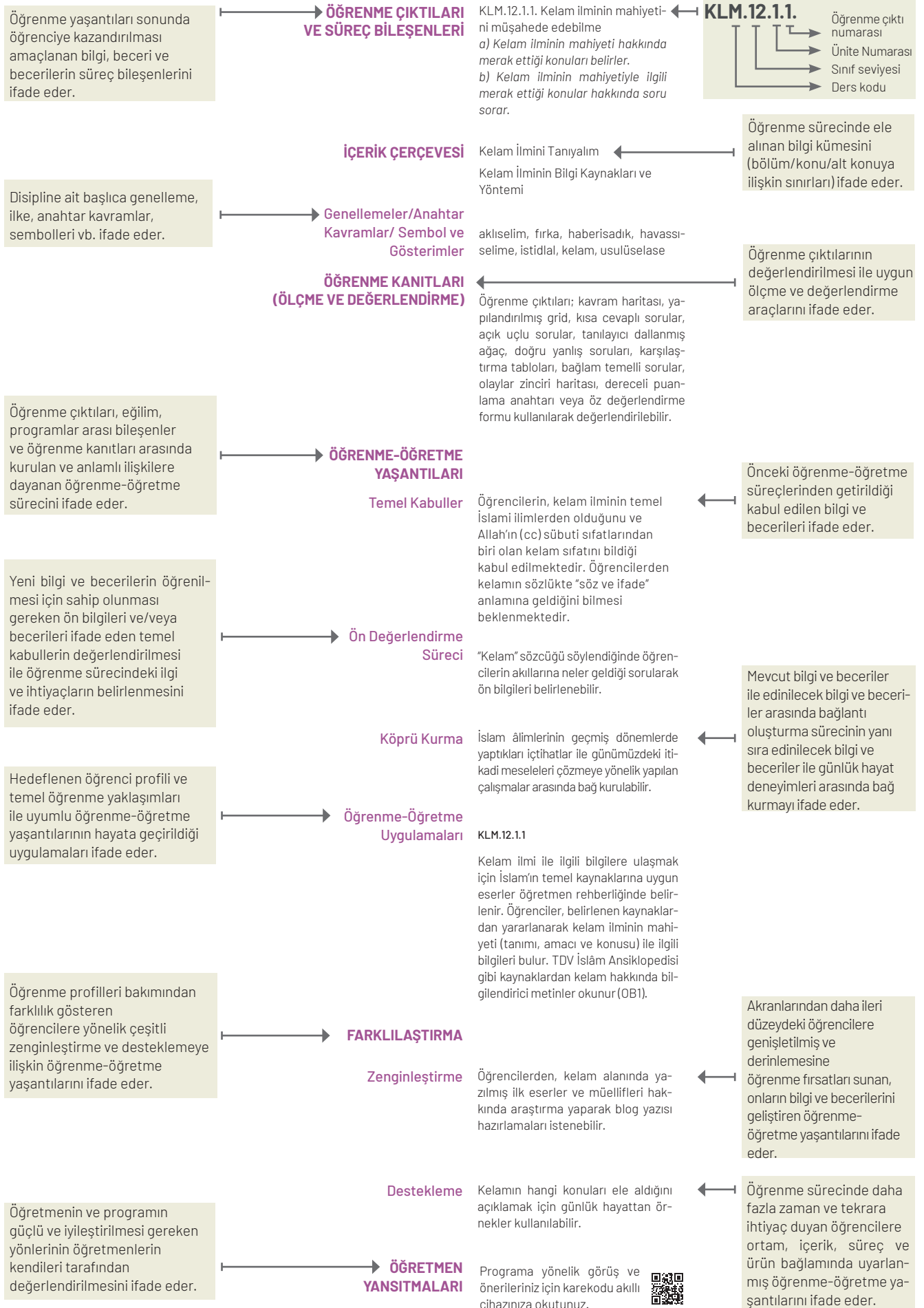
2.4. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI

DERS KİTABI	FORMA SAYISI	KİTAP EBATLARI
Kelam Dersi 12. Sınıf	9 - 11	19,5 cm X 27,5 cm

2.5. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Anadolu İmam Hatip Lisesi Kelam (12. Sınıf) Öğretim Programı'nda dört ünite yer almaktadır. Ünitelerin yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar şematik olarak aşağıda sunulmuştur.

3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ KELAM DERSİ (12. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI'NA AİT ÜNİTELER

1. ÜNİTE: KELAM İLMİNE GİRİŞ

Bu üniteye öğrencilerin kelam ilminin mahiyetini, kelam ilminin bilgi kaynaklarını ve yöntemlerini müşahade edebilmesi ve kelam ilminin tarihsel gelişimini çözümleyebilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

ALAN BECERİLERİ DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahade Etme)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.4. Çözümleme

EĞİLİMLER E3.2. Odaklanma, E3.7. Sistematiçlik, E3.8. Soru Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği

Değerler D3. Çalışkanlık, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Akaid, Hadis

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma, DAB1.2. Hadis Kaynaklarına Başvurma), KB2.8. Sorgulama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

KLM.12.1.1. Kelam ilminin mahiyetini müşahade edebilme

- a) Kelam ilminin mahiyeti hakkında merak ettiği konuları belirler.
- b) Kelam ilminin mahiyetiyle ilgili merak ettiği konular hakkında soru sorar.
- c) Kelam ilminin mahiyeti hakkında merak ettiği konuları inceler.
- ç) İnceleme sonuçları hakkında çıkarım yapar.

KLM.12.1.2. Kelam ilminin bilgi kaynaklarını ve yöntemlerini müşahade edebilme

- a) Kelam ilminin bilgi kaynakları ve yöntemlerine dair merak ettiği meseleleri belirler.
- b) Kelam ilminin bilgi kaynakları ve yöntemleri hakkında soru sorar.
- c) Kelam ilminin bilgi kaynakları ve yöntemlerine dair merak ettiği meseleleri inceler.
- ç) İnceleme sonuçları hakkında çıkarım yapar.

KLM.12.1.3. Kelam ilminin tarihsel gelişimini çözümleyebilme

- a) Kelam ilminin tarihsel gelişim dönemlerini inceler.
- b) Kelam ilminin dönemleri arasındaki ilişkileri belirler.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Kelam İlmini Tanıyalım

Kelam İlminin Bilgi Kaynakları ve Yöntemi

Kelam İlminin Tarihsel Gelişimi

Anahtar Kavramlar

aklîselim, fırka, haberisadık, havassiselime, istidlal, kelam, usulüselase

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; kavram haritası, yapılandırılmış grid, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, doğru yanlış soruları, karşılaştırma tabloları, bağlam temelli sorular, olaylar zinciri haritası, dereceli puanlama anahtarı veya öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir.

Öğrencilerden performans görevi olarak “kelam ilminin tarihsel süreci” konulu bir rapor hazırlaması istenebilir. Hazırlanan rapor, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin, kelam ilminin temel İslami ilimlerden olduğunu ve Allah'ın (cc) sübuti sıfatlarından biri olan kelam sıfatını bildiği kabul edilmektedir. Öğrencilerden kelamın sözlükte "söz ve ifade" anlamına geldiğini bilmesi beklenmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci "Kelam" sözcüğü söylendiğinde öğrencilerin akıllarına nelerin geldiği sorularak ön bilgileri belirlenebilir.

Dinî konulardaki bilgi kaynaklarının neler olduğu sorularak öğrencilerin hazır bulunuşlukları kontrol edilebilir.

Davranışların belirlenmesinde insanın irade özgürlüğü konusunda öğrencilerin görüşlerini ifade etmeleri sağlanarak ön bilgileri kontrol edilebilir.

Köprü Kurma İslam âlimlerinin geçmiş dönemlerde yaptıkları içtihatlar ile günümüzdeki itikadi meseleleri çözmeye yönelik yapılan çalışmalar arasında bağ kurulabilir.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları KLM.12.1.1

Gazali'nin "En şerefli ilim kelamdır." sözü paylaşılarak öğrencilerden bu sözü yorumlamaları istenir (**SDB2.1**). Öğrenciler kelam ilminin mahiyetiyle ilgili (tanımı, amacı, konusu ve önemi) merak ettiği konuları belirler. Öğrencilerin belirlenen konular hakkında soru sormaları sağlanır. Bu süreçte soru-cevap tekniği kullanılabilir. Kelam ilminin temel konuları usulüselase kavramı çerçevesinde; uluhiyet, nübüvvet ve semiyat başlıklarında ele alınır. Bu süreçte akaid disipliniinde yer alan "İman ve iman mahiyeti" konusundan yararlanılır. TDV İslâm Ansiklopedisi gibi güvenilir kaynaklardan kelam ilmi hakkında bilgilendirici metinler okunur (**OB1**). Öğrenciler kelam ilminin mahiyeti ile ilgili konuları inceler. Öğrenciler kelam ilminin mahiyeti hakkında inceleme sonuçlarından hareketle öğretmen rehberliğinde çıkarımda bulunur. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

KLM.12.1.2

Kelam ilminde doğru bilgi kaynakları olan haberisadık, akliselim ve havassiselime hakkında bilgi verilir. Kelamcılara göre doğru bilgi kaynağı kabul edilen “haberisadık” çerçevesinde vahiy ve mütevatir haber kavramları açıklanır. Bu süreçte hadis disiplini yer alan “hadis çeşitleri” konusundan yararlanılır. Akliselimin; doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayıran ve sağlıklı işleyen akıl olduğu ifade edilir. Akı ve duyuları, dinî hükümler bağlamında belirleyici olarak değil vahyi anlama sürecinde bir araç olarak görmek gerektiği vurgulanır. Genel ağıdan ve yapay zekâ tabanlı teknolojilerden elde edilen bilgilerin güvenilirliğine ilişkin öğrencilerin görüşleri alınır **(SDB2.1)**. Bu süreçte öğrencilerin, internet ortamında yer alan içeriklerin güvenilirliğini değerlendirirken dijital etik anlayışı doğrultusunda bilginin kaynağını sorgulamaları sağlanır **(OB2)**. Bilgiye ulaşma sürecinde doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarına odaklanmanın, yapay zekâ teknolojileri ve dijital mecralarda ulaşılan bilgilere ölçülü ve dikkatli yaklaşmanın önemi vurgulanır **(E3.2)**. Öğrencilerin, doğru bilgiye erişmenin, zandan, yanıltıcı ve yalan bilgidan uzak durmanın önemini kavramaları; güvenilir bilgiye ulaşma yollarını öğrenmeleri sağlanır **(D3.3)**. Bu kapsamda öğrencilere konuyla ilgili sure, ayet (Hucurat suresi 6. ayet) ve hadis bilgileri verilerek, ayetlerin meallerini ve hadisleri bulmaları istenir **(DAB1.1, DAB1.2)**. Öğrenciler kelam ilminin bilgi kaynakları ve yöntemi hakkında merak ettiği hususları belirler ve soru sorar. Bu süreçte vızıltı (buzz) grupları tekniğinden yararlanılabilir. Kelam ilmine göre doğru bilgi kaynakları arasında kabul edilen akıl ve naklin belirleyiciliği hususunda öğretmen rehberliğinde bir tartışma etkinliği yapılır **(SDB2.1)**. Öğrencilerin farklı düşünceler üzerinde uzlaşmak için çözüm aramaları sağlanır **(SDB2.2)**. İtikadi konulara delil getirmede istidlal/akıl yürütme yöntemi açıklanarak kelamcılarının yararlandığı delillendirme yollarına değinilir. Öğrenciler kelam ilminin bilgi kaynakları ve yöntemi hakkında merak ettikleri hususları inceler ve inceleme sonuçları hakkında çıkarımda bulunur. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, karşılaştırma tabloları, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

KLM.12.1.3

Hız. Peygamber'in hayatta olduğu dönemde tartışılmayan bazı konuların, onun vefatından sonra neden tartışma konusu hâline geldiği hakkında bilgi verilir. Yaşanan toplumsal olayların dinî konularda ihtilaflara yol açabileceğine dikkat çekilir. Kelam ilminin doğuşunu hazırlayan iç ve dış sebepler ile fırka kavramı açıklanır. Bu olayların ilk dönem fırkalarının ortaya çıkışındaki etkisi olaylar zinciri haritası tekniğiyle verilebilir. Öğrencilerin bu fırkaların ortaya çıkışı hakkında merak ettiklerini sormaları sağlanır **(E3.8, KB2.8)**. Bu sorular cevaplanarak ilk dönem fırkalarının ortaya çıkış sebepleri açıklanır. Bu süreçte balık kılıçđı tekniği kullanılabilir. İslam'ın temel prensiplerine aykırı olmaması kaydıyla olaylar ve durumlar karşısında öğrencilerin farklı bakış açılarına saygı duymaları sağlanır **(D14.1)**. el-Fıkıh'ül-ekber başta olmak üzere kelam ilminin ilk yazılı eserlerine ayrıntıya girilmeden değinilir. Kelam ilminin tarihsel gelişim dönemleri; "Kelam Öncesi Fırkalar Dönemi, (Ehli Hadis, Haricilik, Şia, Mürcie, Cebriye), Sistematik Kelam Dönemi (Mutezile, Matüridilik, Eşarilik) ve Yeni İlmikelam Dönemi" şeklinde ele alınarak kısaca bilgi verilir **(E3.7)**. İlk dönem Ehli Hadis düşüncesi ile günümüz selefilik arasındaki farka detaylara girilmeden değinilir. Kelam ilminin tarihsel gelişimi sürecinde farklı itikadi yorumların 'bidat'; bu yorumları benimseyenlerin ise 'ehlibidat' kavramlarıyla ifade edilmesine yer verilir. Kelam ilminin doğuşunda Mutezile'nin, İslam inanç esaslarını akli temellere dayandırarak savunma geliştirmesinin etkisi vurgulanır. Kelami tartışmaların ardından Müslümanlar için itikadi bir çatı olarak ortaya çıkan Ehlisünnet ekolünün birleştirici rolüne vurgu yapılır. Bu süreçte açıklamalı tarih şeridi tekniğinden yararlanılabilir. Öğrenciler kelam ilminin tarihsel gelişim dönemlerini inceler ve bu dönemler arasındaki ilişkileri belirler. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Öğrencilerden performans görevi olarak "kelam ilminin tarihsel süreci" konulu bir rapor hazırlaması istenebilir. Hazırlanan rapor, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden, kelam alanında yazılmış ilk eserler ve müellifleri hakkında araştırma yaparak blog yazısı hazırlamaları istenebilir.

Öğrenciler sistematik kelam tarzında hazırlanan bir kitabı inceleyerek kelam ilminin mahiyetine dair rapor hazırlayabilir ve hazırladığı raporu sunabilir.

Öğrencilerden, Gazalî'nin kelam ilmine kattığı yeniliklere dair sunu hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Kelamın hangi konuları ele aldığını açıklamak için günlük hayattan örnekler kullanılabilir.

Öğrenciler, konuyla ilgili dijital içerikler (sesli metin, video vb.) ve soru cevap etkinlikleri ile desteklenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. ÜNİTE: DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

Bu ünite de öğrencilerin din ve dinî yorumlar arasındaki ilişkiyi özetleyebilmesi, itikadi ve siyasi mezheplerin yorumlarını mukayese edebilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 18

ALAN BECERİLERİ DAB5. Dinî Delillere Başvurma (DAB5.2. Mukayese Yapma)

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.3. Özetleme

EĞİLİMLER E3.7. Sistemati klik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB2.1. İletişim, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D10. Mütevazılık, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB5. Kültür Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Fıkıh

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** -

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

KLM.12.2.1. Din ve dinî yorumlar arasındaki ilişkiyi özetleyebilme

- a) *Din ve dinî yorumlar arasındaki ilişkiyi çözümler.*
- b) *Din ve dinî yorum türleri arasındaki ilişkiyi sınıflandırır.*
- c) *Din ve dinî yorumlar arasındaki ilişkiyi yorumlar.*

KLM.12.2.2. İtikadi ve siyasi mezheplerin özelliklerini mukayese yapabilme

- a) *İtikadi ve siyasi mezheplerin öne çıkan özelliklerini belirler.*
- b) *Belirlenen özelliklere ilişkin benzerlikleri ortaya koyar.*
- c) *Belirlenen özelliklere ilişkin farklılıkları ortaya koyar.*
- ç) *Belirlenen özellikler arasında ilişki kurar.*
- d) *Ortaya konulan benzerlik ve farklılıklara dayalı olarak çıkarım yapar.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Din ve Dinî Yorum
İtikadi ve Siyasi Mezhepler

Anahtar Kavramlar

Ehlisünnet, Eşarilik, Matüridilik, mezhep, mürtekbikebire, tasavvuf

ÖĞRENME KANITLARI

(ÖLÇME VE

DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; kavram haritası, yapılandırılmış grid, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, doğru yanlış soruları, karşılaştırma tabloları, bağlam temelli sorular, dereceli puanlama anahtarı, grup tartışması, öz değerlendirme formu veya akran değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak "itikadi ve siyasi mezheplerde yorum farklılıkları" konulu bir bilgi görseli hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi; "bilgi toplama, dil ve anlatım, yorumlama, estetik ve tasarım" ölçütlerine göre dereceli puanlama anahtarı, öz değerlendirme veya akran değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin; Hanefilik mezhebinin İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin, Şafiilik mezhebinin ise İmam Şafii'nin görüşleri etrafında şekillendiğini bildiği kabul edilir. İtikat ve fıkıh kavramlarını bildiği kabul edilir.

Ön Değerlendirme

Süreci

İnsanların aynı konuda farklı düşüncelerinin sebeplerine ilişkin öğrencilerin görüşleri alınabilir.

İtikat ve fıkıh kavramlarından hareketle itikadi ve fıkhi mezhepler arasındaki farklılıkların neler olabileceğine dair öğrencilerin fikirleri alınarak ön bilgileri belirlenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden günümüzde yaygın olan fıkhi mezheplerden bildiklerini paylaşmaları istenebilir. Öğrencilerin mezheplerle ilgili fıkıh disiplini "fıkıh tarihi" konusu ile bağ kurması sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

KLM.12.2.1

Din ve dinî yorum konuları açıklanarak itikat, mezhep ve tasavvuf kavramlarına değinilir. İtikadi mezheplerin ortaya çıkışında önemli bir faktör olan mürtekebikere kavramı açıklanır. Öğrenciler din ve dinî yorum arasındaki farklılıkları çözümler. Bu süreçte karşılaştırma tablosu kullanılabilir. Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan sorunlar karşısında Müslümanların gösterdiği farklı tepkilere dair örneklerle yer verilir. Örneklerden hareketle yorum farklılıklarının sebeplerine değinilir. Bu aşamada din anlayışında ortaya çıkan farklılıkların ve siyasi ihtilafların mezheplerin oluşmasına etkisi ile ilgili bir bilgi haritası verilebilir. Yorum farklılıklarının sebepleri olarak insanın yapısı, nasların farklı yorumlanması, siyasi sebepler, farklı kültürlerle karşılaşılması ve felsefi eserlerin tercüme edilmesi gibi unsurlara değinilir. Öğrenciler dinî yorum türlerini itikadi, siyasi ve fıkhi mezhepler ile tasavvufi yorumlar şeklinde sınıflandırır. Öğrenciler, dinî yorumlar ile ilgili edindikleri yeni bilgileri fıkhi mezheplerle ilgili önceki bilgileri ile ilişkilendirir **(SDB1.1)**. Din ve dinî yorumlar arasındaki ilişkiyi öğretmen rehberliğinde yorumlar **(SDB2.1)**. Bu süreçte grup tartışması tekniklerinden yararlanılabilir. Böylece öğrencilerin dinin anlaşılmasında farklı bakış açıları olabileceğini kabul etmeleri sağlanır **(D10.3)**. Öğrencilerin dinî yorum farklılıklarını anlamayı önemsemesi sağlanır **(SDB2.3)**. Mezheplerin ve tasavvufi yorumların İslam düşüncesinin birer zenginliği olduğu ancak bunların din ile özdeş görülmemesi gerektiği vurgulanır. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, karşılaştırma tabloları veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

KLM.12.2.2

Kelam tarihinde ortaya çıkan fırka ve ekoller hakkında bilgi verilir. Kelam ilminin doğuşundan önce ortaya çıkan fırkalar Ehli Hadis, Haricilik, Şia, Mürcie, Cebriye; kelam ilminin sistematik hâle gelmesiyle teşekkül eden ekoller ise Mutezile, Ehlisünnet (Matüridilik ve Eşarilik) şeklinde ele alınır **(E3.7)**. İslam tarihinde öne çıkan bu mezheplerin dışında başka itikadi ve siyasi mezheplerin de bulunduğu belirtilir. Müslümanların çoğunluğunu temsil eden ve sonraki dönemlerde sistematik hâle gelen Ehlisünnet kavramı ile bu ekolü oluşturan Matüridilik ve Eşarilik mezhepleri hakkında bilgi verilir. Müslümanların büyük çoğunluğunun Ehlisünnet ekolünü benimsediğine değinilir. Diğer itikadi ve siyasi mezheplerin öne çıkan özellikleri ve yorumları öğretmen rehberliğinde incelenebilir. Öğrenciler itikadi ve siyasi mezheplerin öne çıkan özelliklerini belirler. Tevhit, nübüvvet ve ahiret gibi konulardan hareketle itikadi ve siyasi mezheplerin benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koyar. Öğrenciler itikadi ve siyasi mezheplerin belirlenen özellikleri arasında ilişki kurar. Bu süreçte karşılaştırma tablosundan yararlanılabilir. Öğrencilerin itikadi mezheplerin oluşturduğu kültürleri keşfetmeleri ve mezheplerin günümüz kültürel yapılarına etkisini anlamaları için örnekler paylaşılır **(OB5)**. Böylece öğrencilerin, insanların farklı kültür ve inançlara sahip olabileceğini fark etmeleri sağlanır **(D14.3)**. Öğrenciler itikadi ve siyasi mezheplerin benzerlik ve farklılıklarına dayalı olarak çıkarım yapar. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, karşılaştırma tabloları veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Öğrencilerden performans görevi olarak "itikadi ve siyasi mezheplerde yorum farklılıkları" konulu bir bilgi görseli hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi için "bilgi toplama, dil ve anlatım, yorumlama, estetik ve tasarım" ölçütlerine göre dereceli puanlama anahtarı, öz değerlendirme veya akran değerlendirme formu kullanılarak geri bildirim verilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan hilafet tartışmalarının mezheplerin oluşumuna etkisine dair rapor hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden fıkhi mezhep mensuplarının günümüzde hangi itikadi mezhebi benimsediğine dair poster hazırlamaları istenebilir.

Emeviler ve Abbasiler Dönemleri'nde yapılan tercüme faaliyetlerinin, Mutezile mezhebinin oluşumuna ve kelam ilminin doğuşuna etkisine dair öğrencilerden zaman çizelgesi hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Ünite konularını kapsayan sade ve anlaşılır özetler hazırlanarak öğrencilerle paylaşılabilir.

Öğrenciler, konuyla ilgili dijital içerikler (sesli metin, video vb.) ve soru cevap etkinlikleri ile desteklenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. ÜNİTE: İMANÇ ESASLARININ TEMELLENDİRİLMESİ

Bu ünite de öğrencilerin Allah'a (cc) ve kadere imanın temellendirilmesini yapılandırabilmesi, peygamberlere ve kutsal kitaplara imanın temellendirilmesinde akli ve naklî delilleri kullanabilmesi, meleklerle ve ahirete imanın temellendirilmesini idrak edebilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 18

ALAN BECERİLERİ DAB4. Tefekkür (DAB4.5. İdrak Etme), DAB5. Dinî Delillere Başvurma (DAB5.1. Akli ve Naklî Delilleri Kullanma)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.13. Yapılandırma

EĞİLİMLER E3.6. Analitiklik, E3.8. Soru Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği

Değerler D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D9. Merhamet, D12. Sabır

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Akaid, Felsefe, Hadis

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma), KB2.14. Yorumlama, KB2.19. Mantıksal Denetleme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

KLM.12.3.1. Allah'a (cc) ve kadere imanın temellendirilmesini yapılandırabilme

- a) Allah'a (cc) ve kadere imanın temellendirilmesinde mantıksal ilişkiler ortaya koyar.
- b) Allah'a (cc) ve kadere imanın temellendirilmesinde akli/naklî delillerden yararlanarak uyumlu bir bütün oluşturur.

KLM.12.3.2. Peygamberlere ve kutsal kitaplara imanın temellendirilmesinde akli ve naklî delilleri kullanabilme

- a) Peygamberlere ve kutsal kitaplara imanın temellendirilmesinde akli ve naklî deliller toplar.
- b) Peygamberlere ve kutsal kitaplara imanın temellendirilmesinde topladığı akli ve naklî deliller arasında ilişki kurar.
- c) Peygamberlere ve kutsal kitaplara imanı temellendirmesinde akli ve naklî delillere dayalı değerlendirme yapar.
- ç) Peygamberlere ve kutsal kitaplara imanın temellendirilmesinde akli ve naklî delillere amaca uygun olarak yer verir.

KLM.12.3.3. Meleklerle ve ahirete imanın temellendirilmesini idrak edebilme

- a) Meleklerle ve ahirete imanın temellendirilmesine dair meseleleri gözden geçirir.
- b) Meleklerle ve ahirete imanın temellendirilmesinde tefekkür sürecine dayalı çıkarım yapar.
- c) Meleklerle ve ahirete imanın temellendirilmesinde ulaşılan çıkarımları değerlendirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Allah'a ve Kadere İmanın Temellendirilmesi

Peygamberlere ve Kutsal Kitaplara İmanın Temellendirilmesi

Meleklerle ve Ahirete İmanın Temellendirilmesi

Anahtar Kavramlar

hatminübüvvet, îcazülkur'an, kader, kaza, marifetullah, mucize, tevhit

ÖĞRENME KANITLARI

(ÖLÇME VE

DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; kavram haritası, yapılandırılmış grid, çıkış kartı, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, doğru yanlış soruları, bağlam temelli sorular, grup tartışması, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden Allah'ın (cc) varlığının ispat edilmesi konusunda akli ve naklî delilleri ortaya koyan bir sunu hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi, "bilgi toplama, dil ve anlatım, estetik ve tasarım, amaca uygunluk" ölçütlerine göre hazırlanmış dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin iman esaslarını ve kelim âlimlerinin iman esaslarını usulüselase şeklinde tasnif ettiklerini bildiği kabul edilir.

Ön Değerlendirme

Süreci Allah'ın (cc) varlığı ve birliğini idrak etme ve aklın imkânı konusunda öğrencilerin görüşleri alınabilir.

Kur'an-ı Kerim'in mucize olarak kabul edilmesinde etkili olan özelliklerin neler olabileceği hakkında öğrencilerin görüşleri alınabilir.

Ebedî kurtuluş için İslam'a göre yerine getirilmesi gereken şartların neler olabileceğine ilişkin öğrencilerin görüşleri alınabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden inanç esasları açısından gayba iman etmenin önemini değerlendirmeleri istenerek öğrencilerin önceki bilgileri ile bağ kurmaları sağlanabilir. "Peygamberliğin ispat edilmesinde mucizelerin etkisi nedir?" sorusu sorulabilir. Bu sorudan hareketle mucize ve nübüvvet arasında ilişki kurulabilir. Varlıklar âleminin yalnızca duyularla sınırlı olmadığını ortaya koymak amacıyla örnekler verilerek günlük hayatla bağ kurulabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

KLM.12.3.1

Kelam âlimlerinin Allah'ın (cc) varlığı ve birliği (tevhit) konularında ortaya koydukları akli ve nakli delillere değinilir. Öğrencilerin bu bilgilerden hareketle Allah'a (cc) iman konusunda öne çıkan soruları eleştirel bakış açısıyla değerlendirmeleri sağlanır (**D3.3**). Öğrencilere çeşitli görseller sunulur. Görsellerden hareketle, bir eser ile eseri meydana getiren arasında benzerlik olup olmayacağı hakkında öğrencilerin görüşleri alınır (**OB4**). Alınan cevaplar çerçevesinde öğrencilerden Allah'a (cc) iman konusunda temellendirme yapması istenir (**SDB2.1**). Bu temellendirme, Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarından yola çıkılarak yapılabilir. Bu süreçte felsefe disiplini "mantık ve argümantasyonun temel kavramları" konusundan yararlanılır. Marifetullah kavramı açıklanarak, Allah (cc) hakkında doğru bilgi sahibi olmanın imanı temellendirmede önemli olduğu vurgulanır. Öğrenciler, Allah'a (cc) imanın temellendirilmesi hususunda mantıksal ilişkiler ortaya koyar (**KB2.19**). Allah'a (cc) imanın temellendirilmesinde akli ve nakli delillerden yararlanarak uyumlu bir bütün oluşturur. Kaza ve kader kavramları açıklanarak öğrencilerden Kehf suresi 24. ayette geçen "İnşallah" ifadesini Allah'ın (cc) sıfatları ve kader inancı çerçevesinde yorumlaması istenir (**KB2.14**). Allah'ın (cc) kaderle ilişkili olan sıfatlarına değinilir. Kaderle ilişkilendirilen bazı kavramlar, ayet ve hadisler ışığında açıklanır. Öğrencilerin kaza ve kadere iman ile Allah'a (cc) iman arasında ilişki kurması sağlanır (**OB1**). İnsanın irade sınırları örneklerle açıklanır. Öğrencilerin kendi iradeleriyle neler yapabileceklerini ayırt etmeleri sağlanır (**D12.1**). İnsan fiillerine dair ayet meallerinden yararlanılır. Allah'ın (cc) isim ve sıfatları, insan fiillerine etkisi yönünden değerlendirilir. Öğrenciler, kadere imanın temellendirilmesinde mantıksal ilişkiler ortaya koyar, akli ve nakli delillerden yararlanarak uyumlu bir bütün oluşturur. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, çıkış kartı veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden Allah'ın (cc) varlığının ispat edilmesi konusunda akli ve nakli delilleri ortaya koyan bir sunu hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi; "bilgi toplama, dil ve anlatım, estetik ve tasarım, amaca uygunluk" ölçütlerine göre dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

KLM.12.3.2

Nübüvvet kavramı açıklanarak nübüvvetin imkânı ve gerekliliği konularına değinilir. Nübüvvetin imkânı konusu Allah'ın (cc) isim ve sıfatlarıyla ilişkilendirilerek açıklanır. Peygamberliğin gerekliliğiyle ilişkili ayetler belirlenir. Verilen ayetlerin meallerini öğrencilerden bulmaları istenir **(DAB1.1)**. Yüce Allah'ın peygamberler göndermesinin hikmeti ve önemi verilen ayetlerden hareketle öğrenciler tarafından tespit edilir. Öğrencilerden genel ağıdan yararlanarak TDV İslâm Ansiklopedisi'ndeki "nübüvvet" maddesini okumaları ve nübüvvetin gerekliliğiyle ilgili bilgileri not almaları istenir **(OB2)**. Öğrencilerin peygamberlere imanın temellendirilmesi hakkında akli ve naklî delilleri öğretmen rehberliğinde toplaması sağlanır. Peygamberlere imanın temellendirilmesi kapsamında Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliğinin ispatı, mucize ve hatminübüvvet konularına değinilerek Hz. Muhammed'in (sav) mesajının evrenselliğine ve insanlığa örnekliliğine yer verilir. Hatminübüvvet kapsamında sahte peygamberlik konusuna yer verilir. Hz. Muhammed'in (sav) son peygamber oluşuna dair delillere (şemail, tarihî gerçekler, hissi ve haberi mucizeler vb.) ayrıntıya girilmeden değinilir. Öğrencilerden peygamberlere imanın temellendirilmesine ilişkin topladıkları akli ve naklî deliller arasında ilişki kurmaları istenir. Bu ilişkilerden hareketle öğrencilerin, peygamberlere imanın temellendirilmesine yönelik değerlendirmeler yapmaları sağlanır. Öğrenciler, ilişki kurdukları delillere konu ve amaca uygun şekilde yer verir. Bu süreçte argümantasyon tekniğinden yararlanılabilir. Yüce Allah'ın kutsal kitaplar göndermesinin sebepleri ve bu kitapların birden fazla olmasına dair öğrencilerin görüşleri alınır **(SDB2.1)**. Kutsal kitaplarla ilgili ayetler belirlenerek öğrencilerin verilen ayetlerin meallerini bulmaları istenir **(DAB1.1)**. Ardından kutsal kitaplara imanın mahiyeti hakkında yapılandırılmış bir metin okunur. Bu süreçte akaid disiplini "peygamberlere iman" konusundan yararlanılır. Öğrenciler, kutsal kitaplara imanın temellendirilmesine dair akli ve naklî delilleri öğretmen rehberliğinde toplar ve bu deliller arasında ilişki kurar **(OB1)**. İcazülkur'an kavramına değinilerek Kur'an-ı Kerim'in vahye dayalı, tahriften korunmuş, evrensel bir kitap olduğu açıklanır. Öğrenciler, kutsal kitaplara imanın temellendirmesi konusunda akli ve naklî delillere dayalı değerlendirme yapar ve amacına uygun olarak yer verir. Bu süreçte venn diyagramı tekniğinden yararlanılabilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

KLM.12.3.3

Duyularla algılanamayan varlıkların öne çıkan özelliklerine ilişkin öğrencilerin görüşleri alınır. Verilen cevaplar çerçevesinde bilgi haritası oluşturulabilir. Öğrencilerin meleklerle imanın temellendirilmesine dair meseleleri gözden geçirerek melek, şeytan ve cinlerle ilgili merak ettiği soruları sorması sağlanır **(E3.8)**. Cinlerin de insanlar gibi sorumlu varlıklar olduğuna değinilir. Gözle görülmeyen varlıklarla ilgili batıl inançlar ve itikadi problemler İslam'ın temel kaynaklarına göre cevaplanır **(OB1)**. Öğrenciler varlıklar âleminin yalnızca duyularla kavranamayacağı hususunu tefekkür ederek çıkarım yapar. Öğrenciler yaptıkları çıkarımları öğretmen rehberliğinde bütüncül olarak değerlendirir. İnanç esaslarından biri olan ve semiyat kapsamında ele alınan ahirete iman hakkında "insanların yaptıklarının karşılığını dünya hayatında alıp alamayacakları" konulu bir grup tartışması yapılır **(SDB2.1, SDB2.2)**. Bu aşamada fikir taraması, görüş geliştirme veya Sokratik tartışma yöntemleri kullanılabilir. Ahirete imanla ilgili ayetler ve hadisler öğrencilerle paylaşılır. Öğrencilere haksızlıkları engelleme, kararlı ve adil bir şekilde davranma bilinci kazandırılır **(D1.2, D9.1)**. Öğrenciler ahiret hayatının aşamaları, ruhun mahiyeti, kabir hayatı ve ebedî kurtuluş konularına dair meseleleri gözden geçirir. Bu konular hakkında merak ettiği soruları sorar **(E3.8)**. Ahirete imanla ilgili tartışma konularından; ahiret hayatının aşamaları, ruhun mahiyeti, kabir hayatı ve ebedî kurtuluş hakkında bilgi verilir. Öğrenciler kelam yöntemlerini dikkate alarak tefekkür sürecine dayalı çıkarım yapar **(E3.6)**. Öğrenciler, ahirete imanla ilgili tartışma konularında ulaştığı çıkarımları öğretmen rehberliğinde bütüncül olarak değerlendirir. Bu kapsamda ahlaki değerler, görev, hak ve adalet temalı bir pano hazırlanabilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden İslam inanç esasları hakkında günümüzde gündeme getirilen sorulara ve bunlara verilen kelami cevaplara dair yazılan eserlerle ilgili bir sunum hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden geçmişteki toplumların peygamberlere karşı çıkma sebeplerini Kur'an-ı Kerim'den araştırarak bilgi görseli hazırlamaları istenebilir.

Cibril Hadisi'nde geçen iman, ibadet ve ihsan konuları ile ilgili bir rapor hazırlanabilir.

Destekleme İnanç esaslarının temellendirilmesi konusunda temel kavramları içeren sade ve anlaşılır özetler hazırlanarak öğrencilere sunulabilir.

Grup çalışmaları ve tartışmalar düzenlenerek akran öğrenimi teşvik edilebilir ve sınıf içi etkileşim artırılabilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. ÜNİTE: KELAM İLMİNİN GÜNCEL MESELELERİ

Bu ünite de öğrencilerin güncel kelam konularını Kur'an ve sünnet ışığında irdeleyebilmesi, Allah-insan-âlem ilişkisi hakkında İslam'ın temel kaynaklarını dikkate alarak eleştirel düşünebilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

ALAN BECERİLERİ DAB4. Tefekkür (DAB4.3. Dinî Görüş ve Argümanları İrdeleme)

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB3.3. Eleştirel Düşünme

EĞİLİMLER E3.2. Odaklanma, E3.6. Analitiklik, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB2.1. İletişim

Değerler D3. Çalışkanlık, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Felsefe, Siyer

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.8. Sorgulama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

KLM.12.4.1. Güncel kelim konularındaki görüşleri irdeleyebilme

- a) Güncel kelim konularındaki görüşleri tespit eder.
- b) Tespit ettiği görüşleri karşılaştırır.
- c) Güncel kelim konularındaki görüşleri temel dinî bilgi kaynaklarını ölçüt alarak inceler.
- ç) Güncel kelim konuları hakkında tercih edilebilir görüşleri gerekçeleriyle belirler.

KLM.12.4.2. Allah-insan-âlem ilişkisine dair yaklaşımlar hakkında eleştirel düşünebilme

- a) Allah-insan-âlem ilişkisine dair yaklaşımlardaki görüşleri sorgular.
- b) Allah-insan-âlem ilişkisine dair yaklaşımlardaki İslam'a aykırı görüşlere karşı cevap oluşturmak için akıl yürütür.
- c) Allah-insan-âlem ilişkisine dair yaklaşımlardaki görüşlerle ilgili ulaştığı çıkarımları yansıtır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Güncel Kelam Konuları

Allah-İnsan-Âlem İlişkisine Dair Yaklaşımlar

Anahtar Kavramlar

agnostisizm, ateizm, deizm, materyalizm, nihilizm, paganizm, pozitivizm, sekülerizm, spiritüalizm, transhümanizm

ÖĞRENME KANITLARI

(ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; kavram haritası, yapılandırılmış grid, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, doğru yanlış soruları, karşılaştırma tabloları, bağlam temelli sorular, gerekçeli çürütme (tekzip), öğrenme günlüğü, grup tartışması, dereceli puanlama anahtarı veya öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden dinin neden gerekli olduğu konusunda bir sunu hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi; "bilgi toplama, estetik ve tasarım, gerekçeli çürütme (tekzip) ve dil ve anlatım" ölçütlerine göre dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin güncel kelim konularından insanın var oluşu ve kötülük problemine dair tartışmaların varlığını bildiği kabul edilir.

Öğrencilerin inançla ilgili meselelere kelim âlimlerinin her dönemde çözüm önerisi sunduğunu bildiği kabul edilir.

Ön Değerlendirme

Süreç

Yeni İlmikelim Dönemi âlimlerinin, neden kelim ilminin yenilenmesi gerektiğini öne sürmüş olabileceğine ilişkin öğrencilerin görüşleri alınabilir.

Günümüzde insanların Allah'ın (cc) varlığını inkârâ yönelmelerinin sebepleri hakkında öğrencilerin görüşleri alınarak ön bilgileri belirlenebilir.

Köprü Kurma

Geçmiş dönemlerde inkârcıların İslam'a karşı çıkma sebepleri ile günümüzdeki inkârcı yaklaşımların iddialarının benzer yönlerini değerlendirmeleri öğrencilerden istenebilir. Böylelikle öğrencilerin, siyer disiplini "müşriklerin risalete tepkileri" konusu ile bağ kurması sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları KLM.12.4.1

Yeni İlmikelam Dönemi'ne ve bu dönemdeki tartışma konularının neler olduğuna değinilir. Öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerini ifade etmeleri sağlanır **(SDB2.1)**. Bu süreçte grup tartışması tekniklerinden biri kullanılabilir. "Dinin kökeni ve ahlakın kaynağı", "evrenin ve insanın varoluşu" ile "kötülük problemi" tartışmalarının güncelliğini koruması açısından öne çıktığı belirtilir. Dinin kaynağının Allah (cc) olduğu, fıtrata uygun yaşantı ve ideal bir ahlak için ilahi otoriteye ihtiyaç duyulduğu belirtilir. Evrenin ve insanın varoluşu konusunda "yaratılış inancı" dışında makul bir açıklamanın mümkün olmadığına ve bu yaratılış sürecinin her aşamasının Allah'ın (cc) kontrolünde gerçekleştiğine değinilir. Bu süreçte felsefe disiplini "varlık felsefesinin temel problemleri" konusundan yararlanır. Öğrencilerin kelam ilmi ile ilişkilendirilen güncel konularda bilimsel gelişmeleri, yeni bilgi, fikir ve argümanları takip etmesi sağlanır **(D3.3)**. Kötülüğün göreceliliği ve kaynağı üzerine bir sınıf tartışması yapılabilir. Öğrencilerin, iyi-kötü tanımlaması ve kötülüğün kaynağı konusunda olay ve durumları çok yönlü bakış açısıyla değerlendirmesi beklenir **(D14.1)**. Öğrenciler, güncel kelam konularına ilişkin öne çıkan görüşleri öğretmen rehberliğinde tespit eder ve tespit ettikleri görüşleri konularına göre karşılaştırır. Öğrenciler, güncel kelam konularındaki görüşleri temel dinî bilgi kaynaklarını ölçüt olarak inceler **(OB1)**. Güncel kelam konuları hakkında tercih edilebilir görüşleri, İslam'ın temel bilgi kaynaklarından hareketle öğretmen rehberliğinde gerekçeleriyle belirler. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden dinin neden gerekli olduğu konusunda bir sunu hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi için "bilgi toplama, estetik ve tasarım, gerekçeli çürütme (tekzip), dil ve anlatım" ölçütlerine göre dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu kullanılarak geri bildirim verilebilir.

KLM.12.4.2

Allah-insan-âlem ilişkisi hakkında ortaya çıkan yaklaşımlara dair öğrencilerin ön bilgilerini tespit etmeye yönelik sorular sorulur. Pozitivizm kavramı açıklanır; din-bilim ilişkisi bağlamında İslam'ın ilme verdiği önem, ayet ve hadisler ışığında ele alınır. Bu kapsamda İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi sanal müze turu yapılarak incelenebilir **(OB2)**. Allah-insan-âlem ilişkisi hakkında ortaya çıkan yaklaşımları (ateizm, materyalizm, nihilizm, deizm, agnostisizm, paganizm, sekülerizm, spiritüalizm, transhümanizm) tanıtan bir bilgi görseli verilebilir ve öğrenciler bu kavramlar hakkında merak ettiklerini sorar **(E3.8, KB2.8)**. Allah-insan-âlem ilişkisi hakkında ortaya çıkan yaklaşımlar açıklanarak bu yaklaşımların öne çıkan görüşlerine değinilir. Öğrenciler, bu görüşleri İslam'ın temel kaynaklarına göre sorgular **(E3.2)**. İnsanları bu görüşlere yönelten sebeplerin neler olabileceğine yönelik akıl yürütür **(E3.6)**. İnsanın manevi yönünü ihmal eden ve insanlığın sorunlarına çözüm üretmede yetersiz kalan bu görüşler öğretmen rehberliğinde öğrenciler tarafından eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilir **(SDB2.1, E3.10)**. Öğrenciler İslam'a aykırı olan görüşlere karşı cevap oluşturmak için akıl yürütür. Öğrenciler, inançla ilgili bu problemlere İslam'ın temel kaynaklarından yararlanarak ulaştıkları çıkarımları yansıtır **(OB1)**. Bu süreçte gerekçeli çürütme tekniğinden yararlanılabilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, öğrenme günlüğü, kısa cevaplı sorular, karşılaştırma tabloları, bağlam temelli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Güncel kelim konularının ve inkârcı akımların ortaya çıkmasında Orta Çağ Avrupası'nda hâkim olan skolastik düşüncenin etkisine dair öğrencilerden blog yazısı hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerin, 19 ve 20. yüzyıllarda kelim âlimlerinin Batı'da ortaya çıkan akımlardan hangilerine yönelik çalışmalar yaptığını ortaya koyan sözlü veya görsel bir sunum yapmalarına imkân verilebilir.

Diyanet İşleri Başkanlığının yayınladığı güncel kelim konuları ile ilgili yazılmış eserlerden biri seçilerek öğrencilerden "kitap tahlili" yapmaları istenebilir.

Destekleme Kelim ilminin güncel meseleleri hakkında temel kavramları içeren sade ve anlaşılır çalışma yaprakları hazırlanarak öğrencilere sunulabilir. Öğrencilere bire bir veya küçük gruplar hâlinde bireysel ihtiyaçlarına göre daha yoğun bir destek sağlanabilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

